

Лекція № 9

ФІЗІОЛОГІЯ СЕНСОРНИХ СИСТЕМ

1. Загальне уявлення про сенсорні системи
2. Зорова сенсорна система
3. Слухова сенсорна система
4. Вестибулярна сенсорна система
5. Рухова сенсорна система.

A diagram illustrating the human sensory system. It features five colored icons connected by lines: a green hand icon, a yellow eye icon, an orange ear icon, a blue tongue icon, and a red nose icon. The icons are arranged in a semi-circle at the top and a horizontal line at the bottom. A dark blue horizontal band is overlaid across the center of the diagram, containing the title text.

ЗАГАЛЬНЕ УЯВЛЕННЯ ПРО СЕНСОРНІ СИСТЕМИ

Вовканич Н.С. ЛДУФК, 2020

ЗАГАЛЬНЕ УЯВЛЕННЯ ПРО СЕНСОРНІ СИСТЕМИ

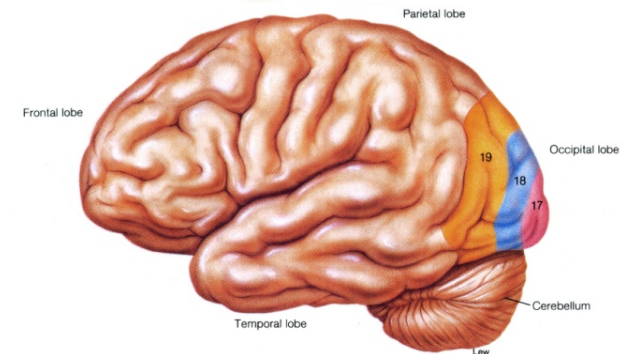
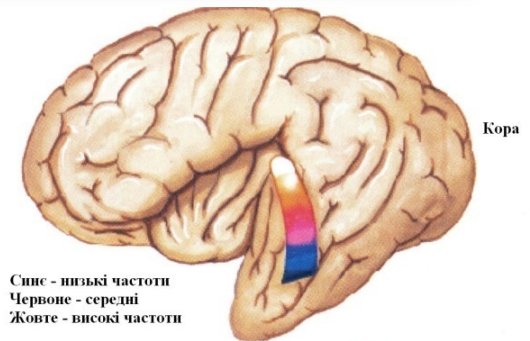
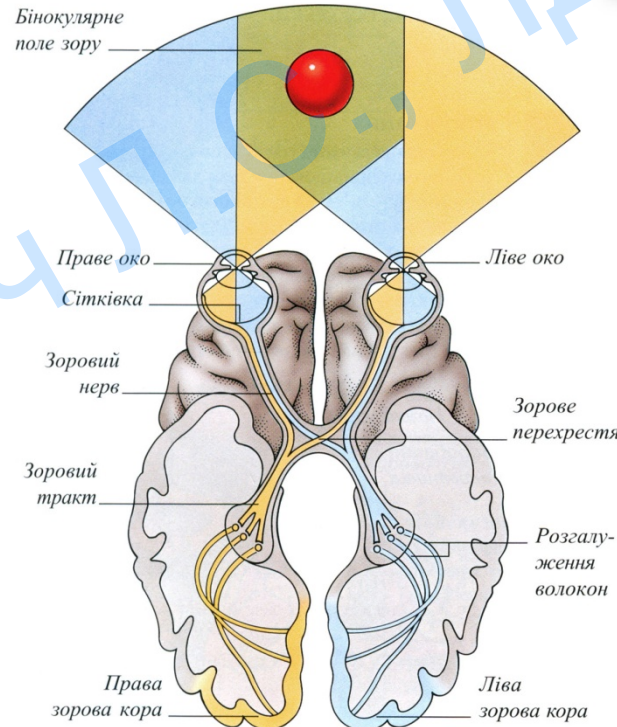
Сенсорна система

Рецептор

Аферентні нейрони і провідні шляхи

Центральні відділи аналізаторів

Класифікація рецепторів

<i>За розміщенням</i>	<i>За природою подразника</i>	<i>За походженням</i>
Екстерорецептори	Механорецептори	Первинночутливі (нюхові, терморецептори)
	Ноцицептори	
Інтерорецептори	Хеморецептори	Вторинночутливі (фоторецептори, механорецептори тощо)
	Терморецептори	
Пропріорецептори	Фоторецептори	

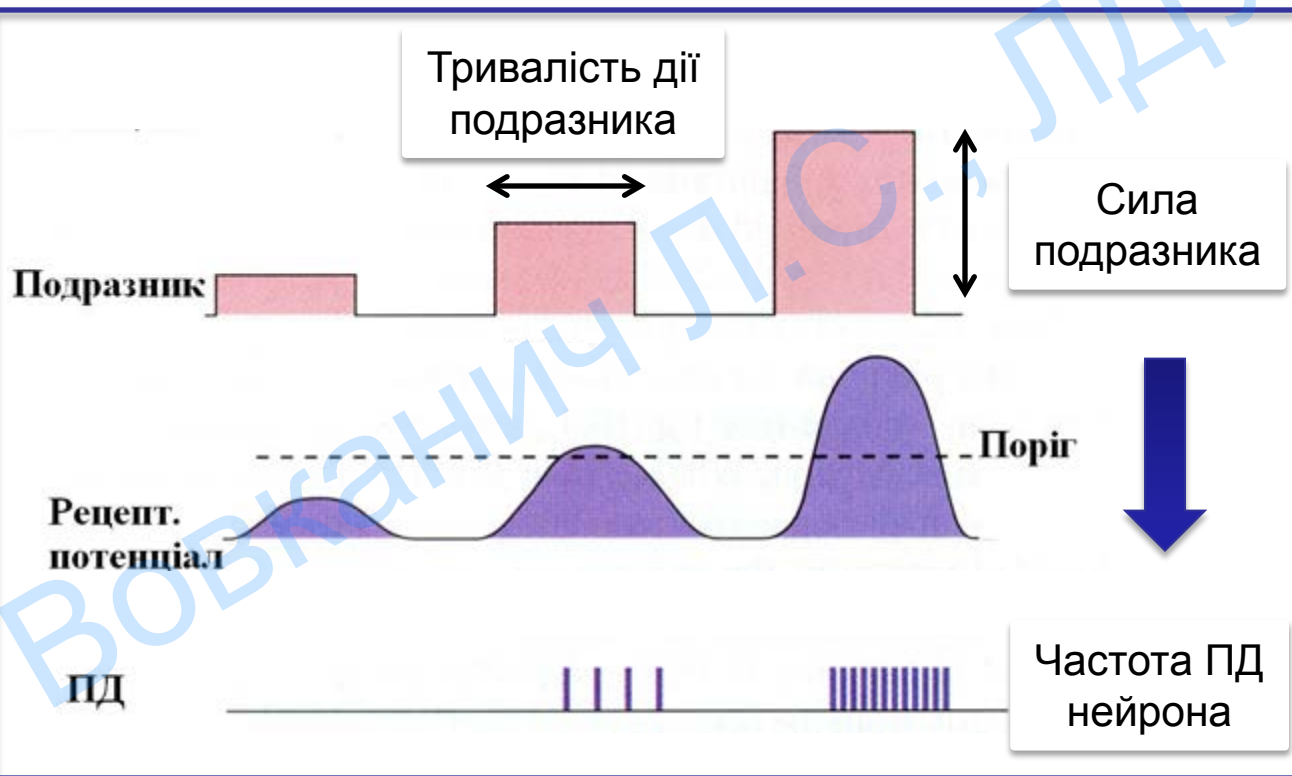

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ КОДУВАННЯ ІНФОРМАЦІЇ

Кодування **сили подразника** та її змін.

Частотний принцип кодування, закон Вебера-Фехнера.

$$I = K \cdot \log S$$

Кодування у ділянці рецепторів

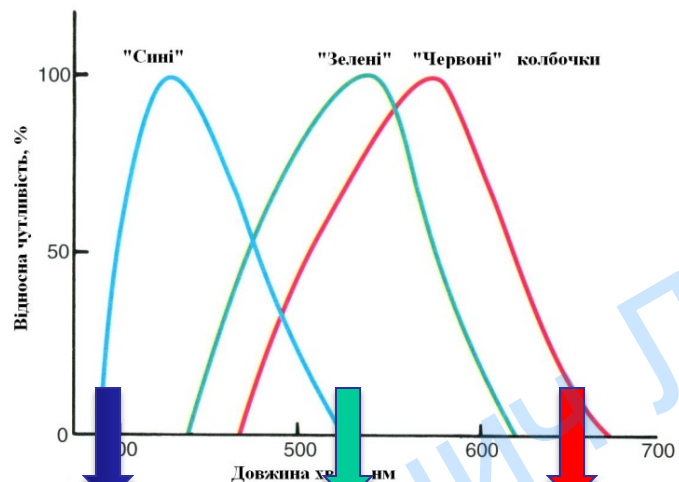
Проведення потенціалів дії

Декодування у ділянці ЦНС

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ КОДУВАННЯ ІНФОРМАЦІЇ

Кодування **якості** подразника та його просторового **розміщення**.

Просторово-позиційний принцип кодування.

"Сині"
колбочки

"Зелені"
колбочки

"Червоні"
колбочки

Нейрон 1

Нейрон 2

Нейрон 3

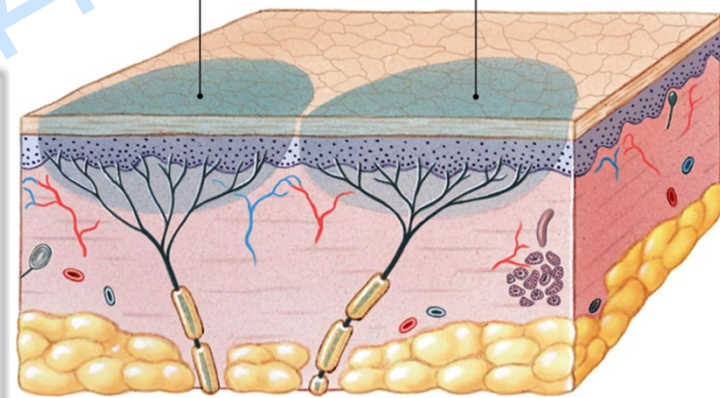
Кодування у
ділянці
рецепторів

Проведення
потенціалів
дії

Декодування
у ділянці ЦНС

Рецептивне
поле 1

Рецептивне
поле 2

Нейрон 1

Нейрон 2

ОСНОВНІ ВЛАСТИВОСТІ СЕНСОРНИХ СИСТЕМ

1

- Низький поріг подразнення для адекватних подразників (**висока чутливість**).

2

- Адаптація.

3

- Сумація.

4

- Слідові процеси.

5

- Взаємодія сенсорних систем.

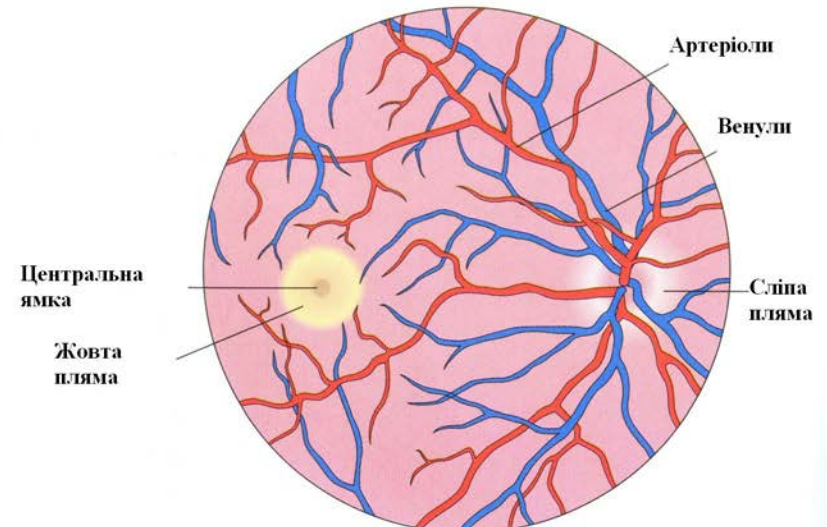
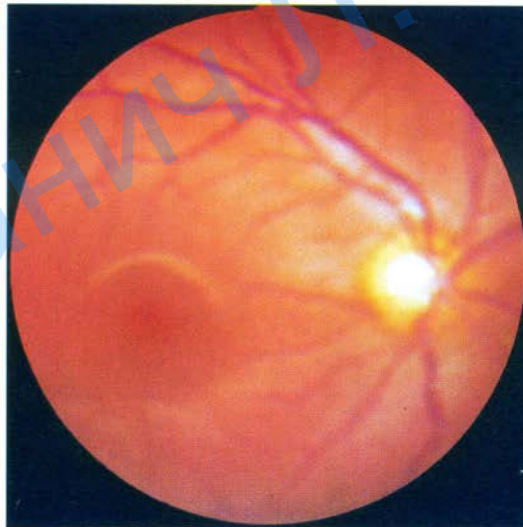
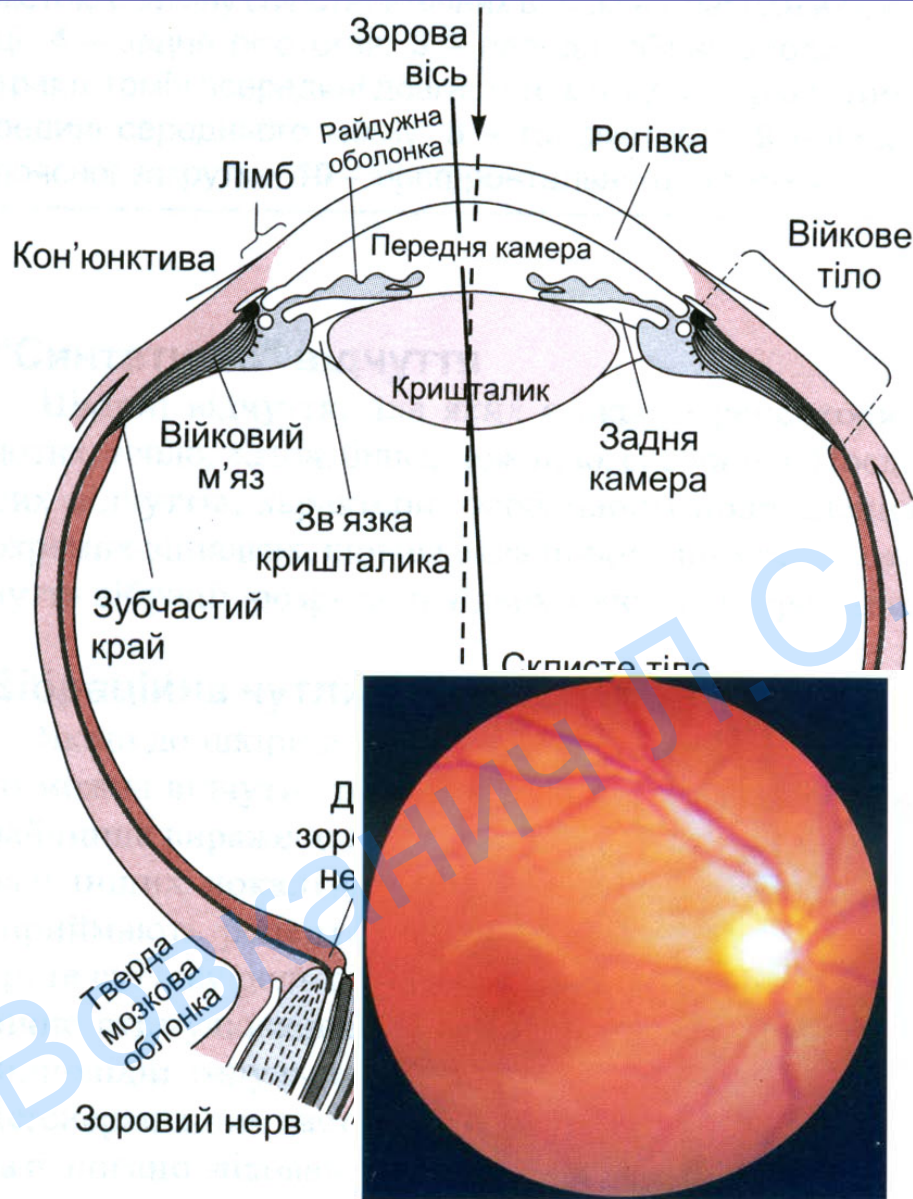
ЗОРОВА СЕНСОРНА СИСТЕМА

Вовканич Л.С., ЛДУФК 2020

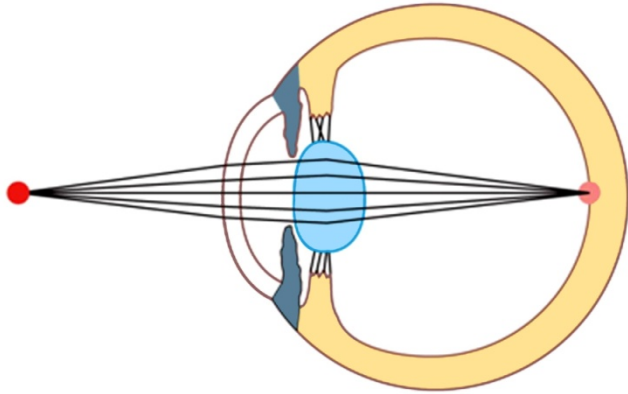

БУДОВА ОЧНОГО ЯБЛУКА

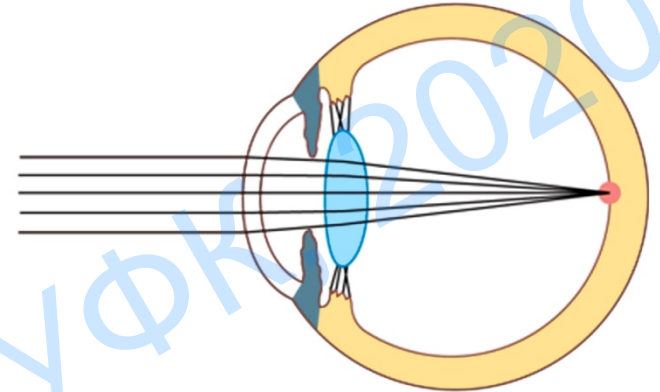

АКОМОДАЦІЯ

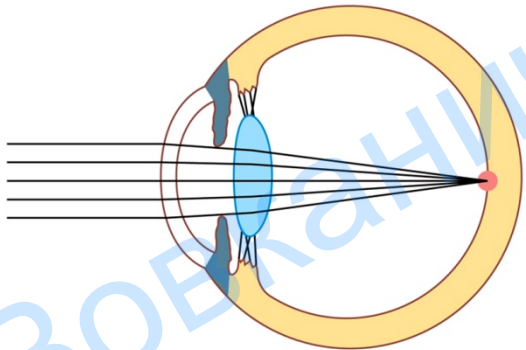

Близькі об'єкти

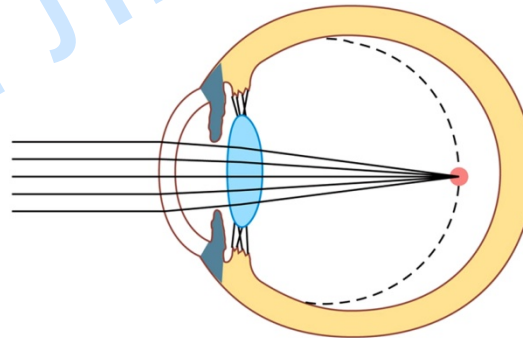

Далекі об'єкти

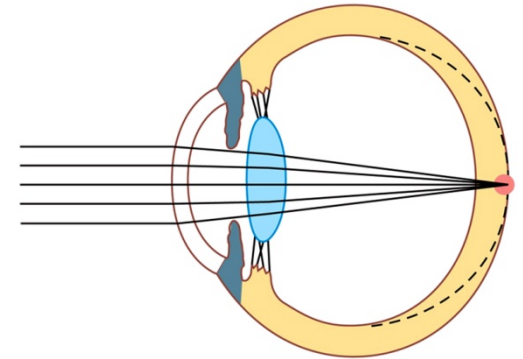
Порушення акомодації

Нормальний зір
(еметропія)

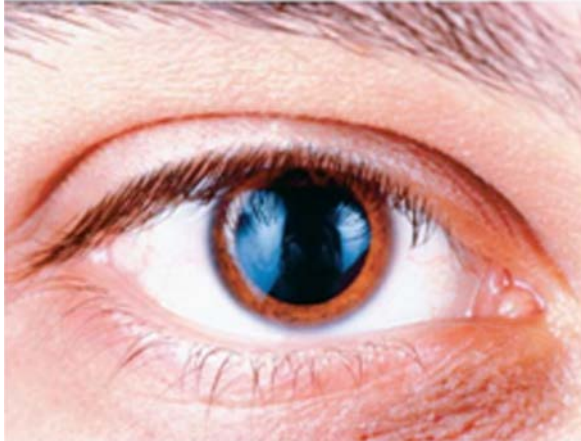

Короткозорість (міопія),
корекція – увігнуті лінзи

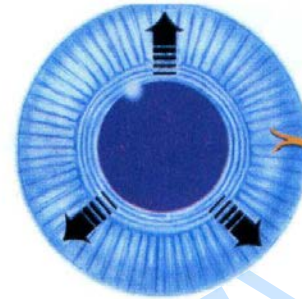

Далекозорість
(гіперопія), корекція –
двовипуклі лінзи

РЕГУЛЯЦІЯ ПРОСВІТУ ЗІНИЦІ

Слабке освітлення

Симпатичні впливи

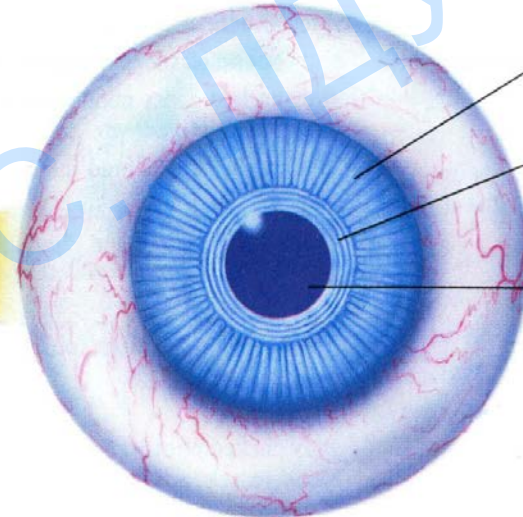
Від верхнього шийного вузла

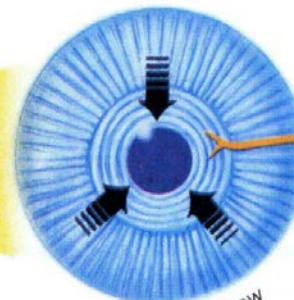
Радіальні волокна гладкого м'яза

Кругові (циркулярні) волокна гладкого м'яза

Зіниця

Інтенсивне освітлення

Парасимпатичні впливи

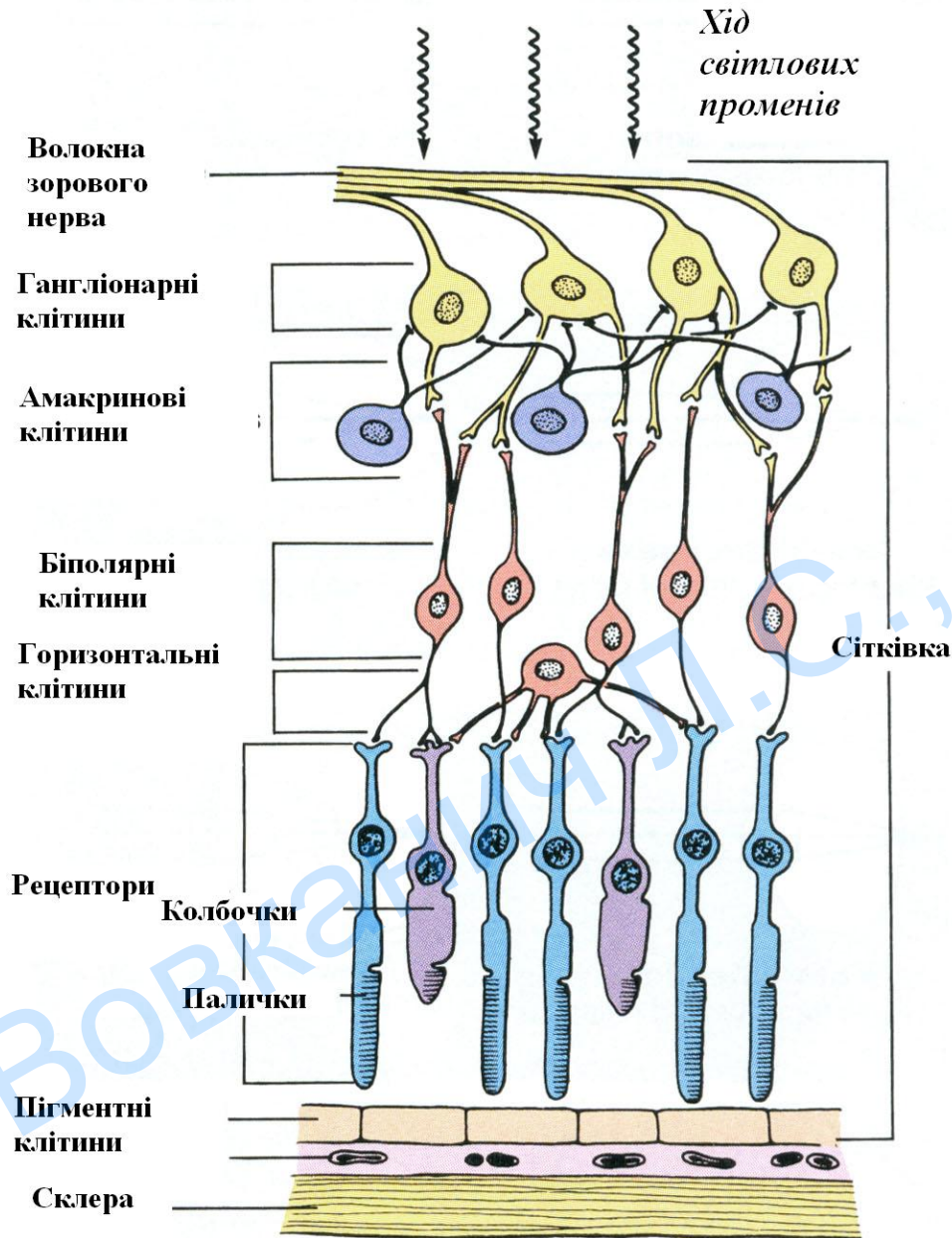
Від око-рухового нерва

Lew

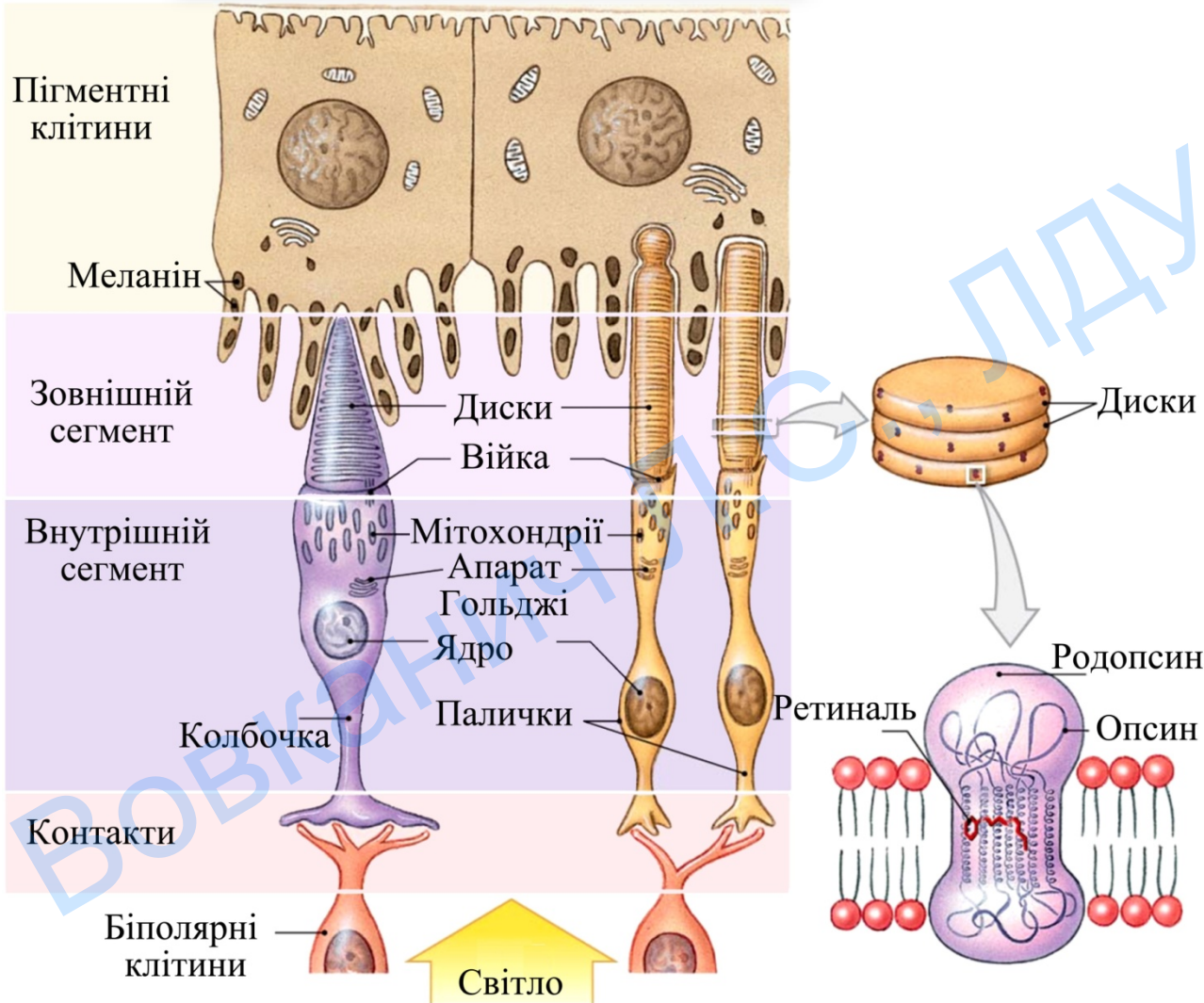

РЕЦЕПТОРИ ЗОРОВОЇ СИСТЕМИ

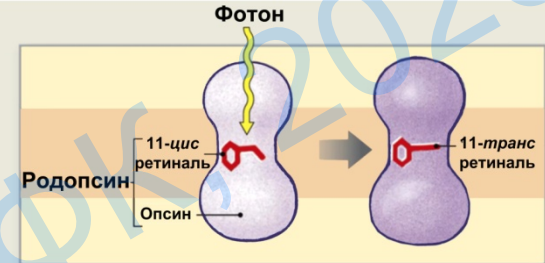

МЕХАНІЗМ ФОТОРЕЦЕПЦІЇ

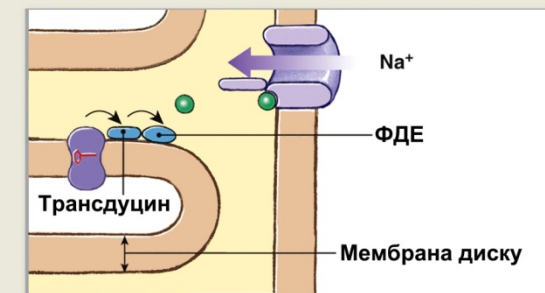
Будова фоторецепторів

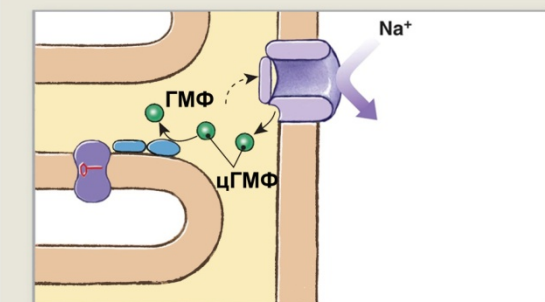
1. Фотоіндукована ізомеризація ретиналю

2. Активація опсином фосфодіестерази (ФДЕ)

3. Закриття цГМФ-чутливих каналів, гіперполяризація мембрани

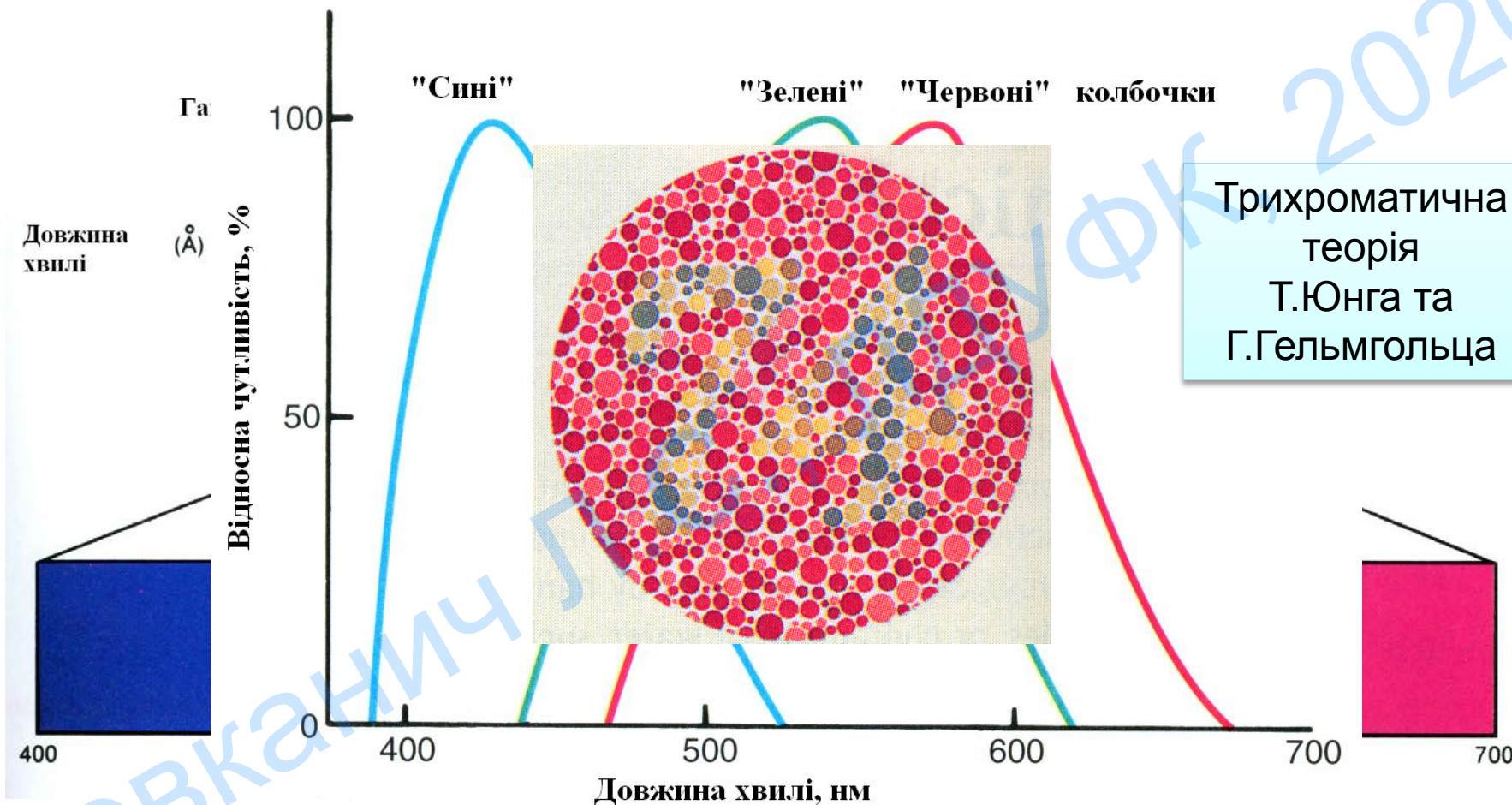

НІЧНИЙ НЕКОЛІРНИЙ (СКОТОПІЧНИЙ) ЗІР

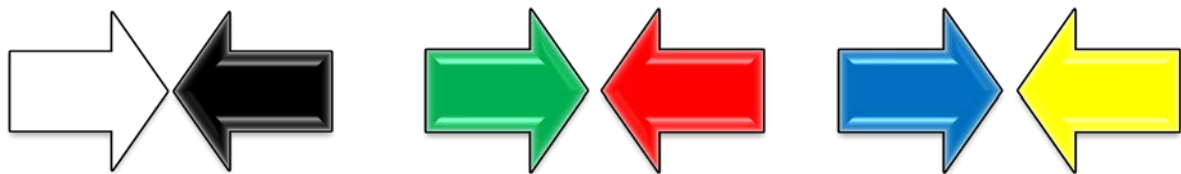

ДЕННИЙ КОЛІРНИЙ (ФОТОПІЧНИЙ) ЗІР

Трихроматична теорія Т.Юнга та Г.Гельмгольца

Теорія опонентних кольорів Е.Герінга

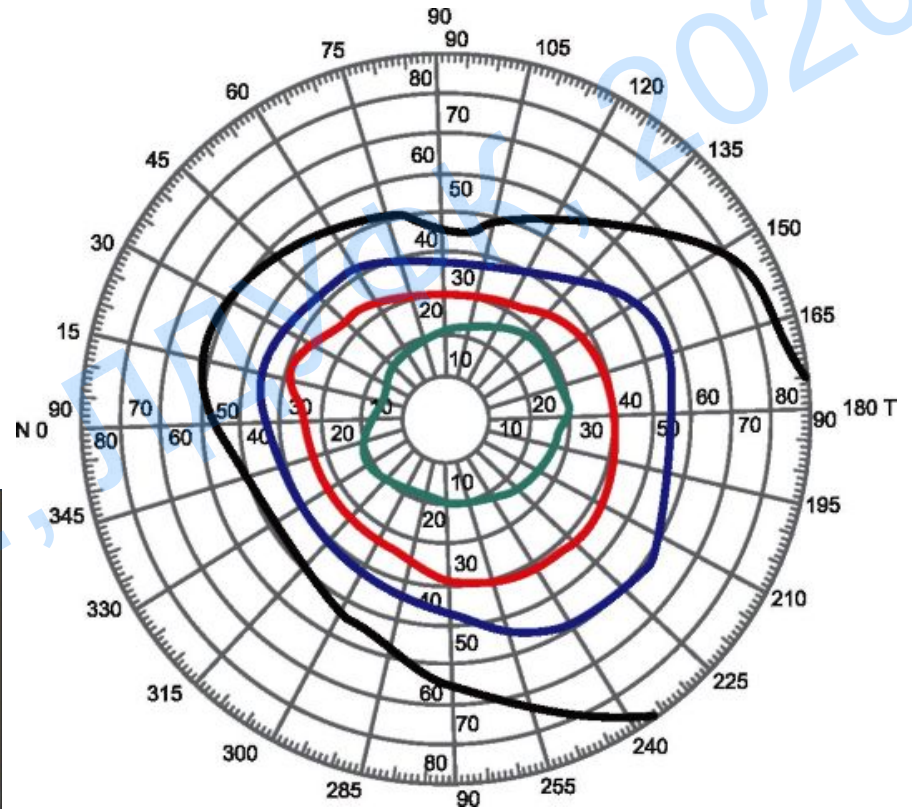
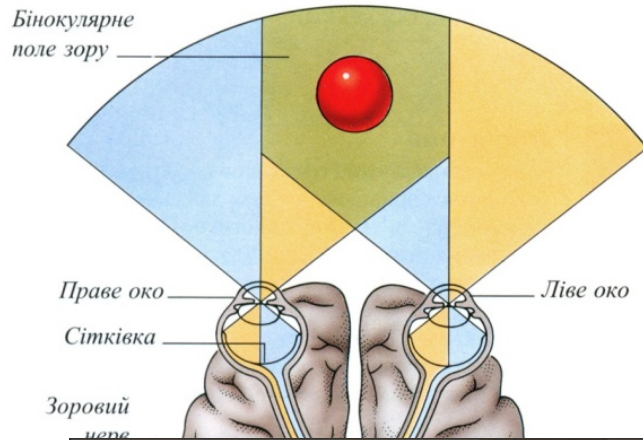
МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗОРУ Й ОТРИМУВАНІ ПОКАЗНИКИ

D=50.0	Ш	Б	О	С	V=0.1											
D=25.0	М	Н	К	С	О	О	V=0.2									
D=16.67	Ы	М	Б	Ш	О	О	О	С	V=0.3							
D=12.5	Б	Ы	Н	К	О	О	О	С	V=0.4							
D=10.0	И	Н	Ш	М	К	С	О	О	О	О	О	V=0.5				
D=8.33	Н	Ш	Ы	И	К	Б	О	С	О	О	О	С	О	V=0.6		
D=7.14	Ш	И	Н	Б	К	Ы	О	О	О	С	О	О	О	V=0.7		
D=6.25	К	Н	Ш	М	Ы	Б	И	С	О	О	О	С	О	V=0.8		
D=5.55	Б	К	Ш	М	И	Ы	Н	О	О	О	С	О	О	V=0.9		
D=5.0	Н	К	И	Б	М	Ш	Ы	Б	С	О	О	О	О	V=1.0		
D=3.33	Ш	И	Н	К	М	И	Ы	Б	О	О	О	О	О	О	V=1.5	
D=2.5	И	М	Ш	Ы	Н	Б	М	К	О	О	О	О	О	О	О	V=2.0

Дослідження гостроти зору (норма – 1').

Таблиці Сівцева-Головіна

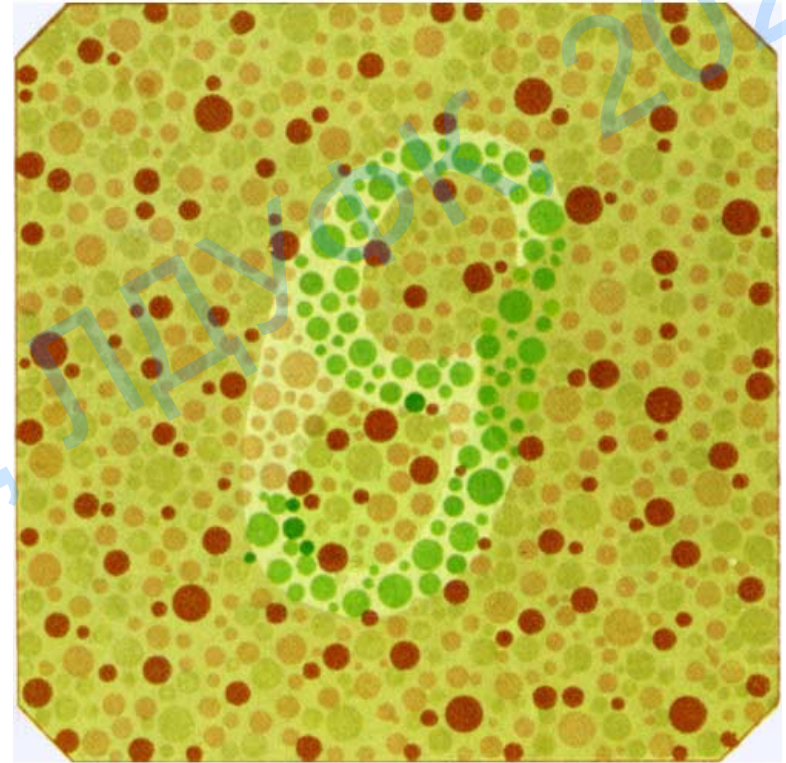
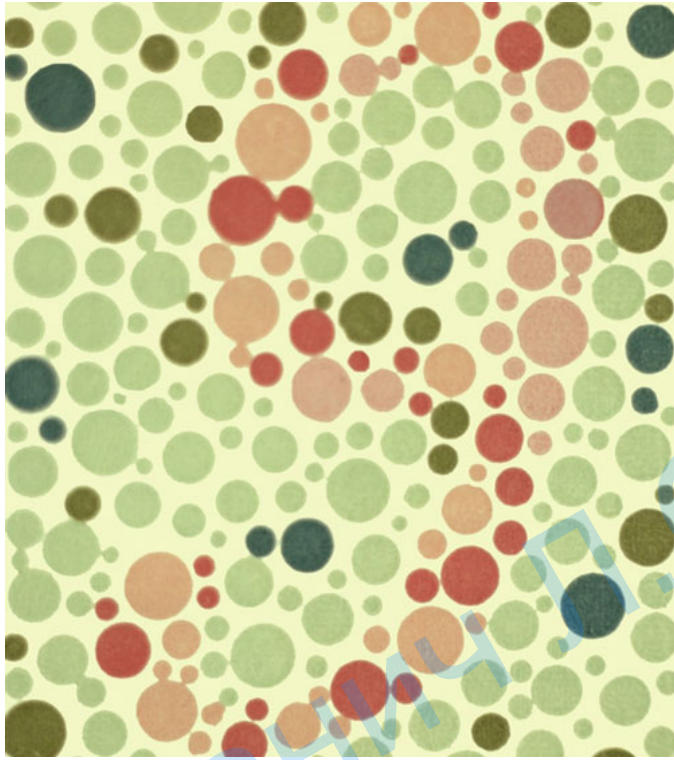
МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗОРУ Й ОТРИМУВАНІ ПОКАЗНИКИ

Дослідження поля зору.
Периметр Ферстера

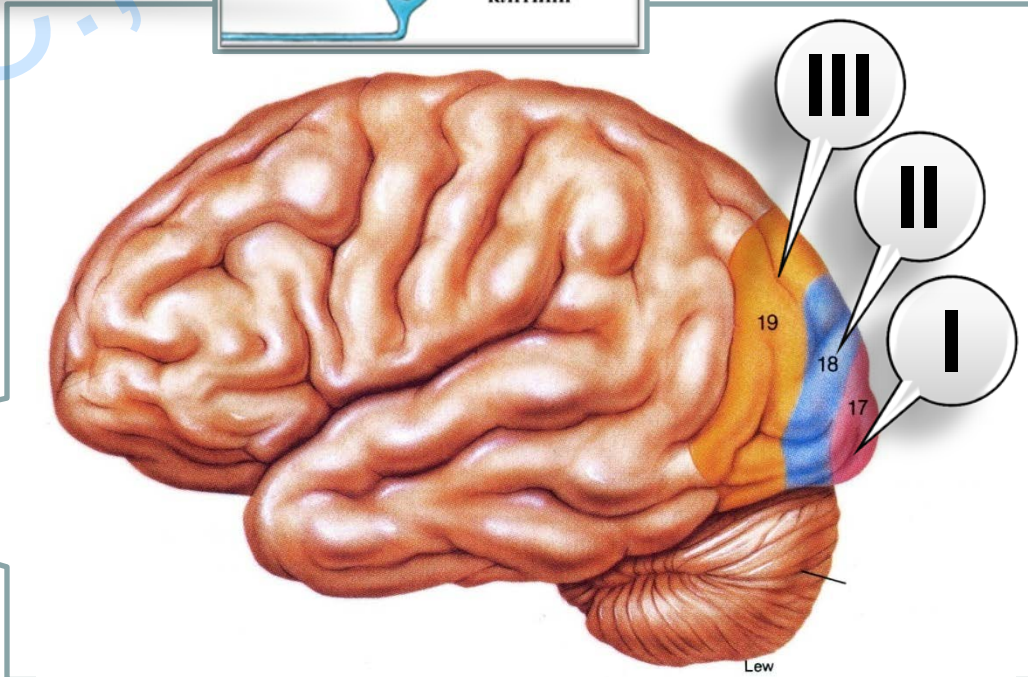
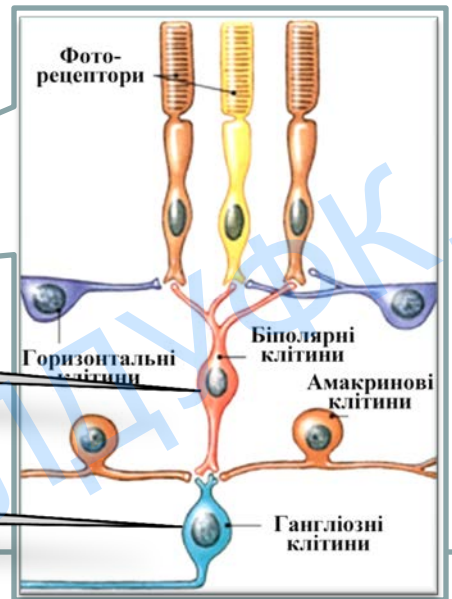
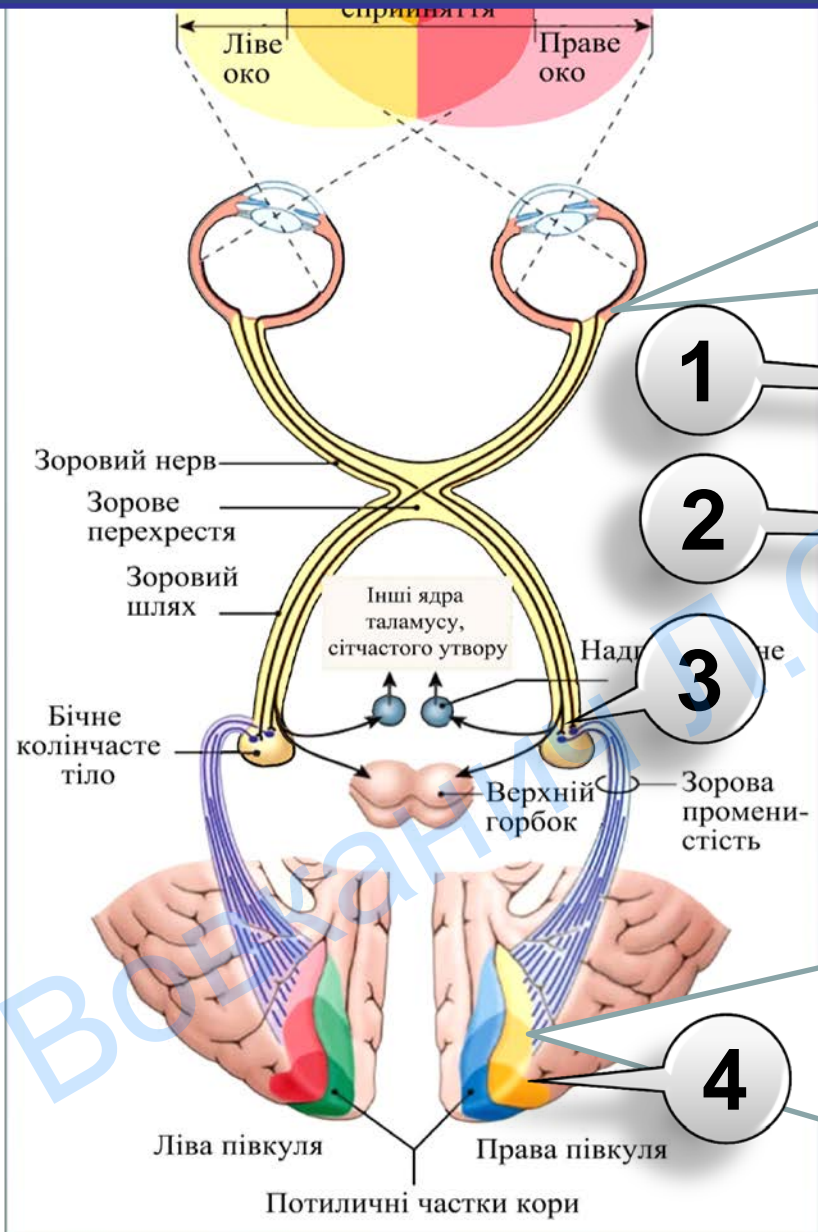

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗОРУ Й ОТРИМУВАНІ ПОКАЗНИКИ

Дослідження кольорового зору.
Поліхроматичні таблиці Рабкіна

ПРОВІДНІ ШЛЯХИ ЗОРОВОГО АНАЛІЗАТОРА

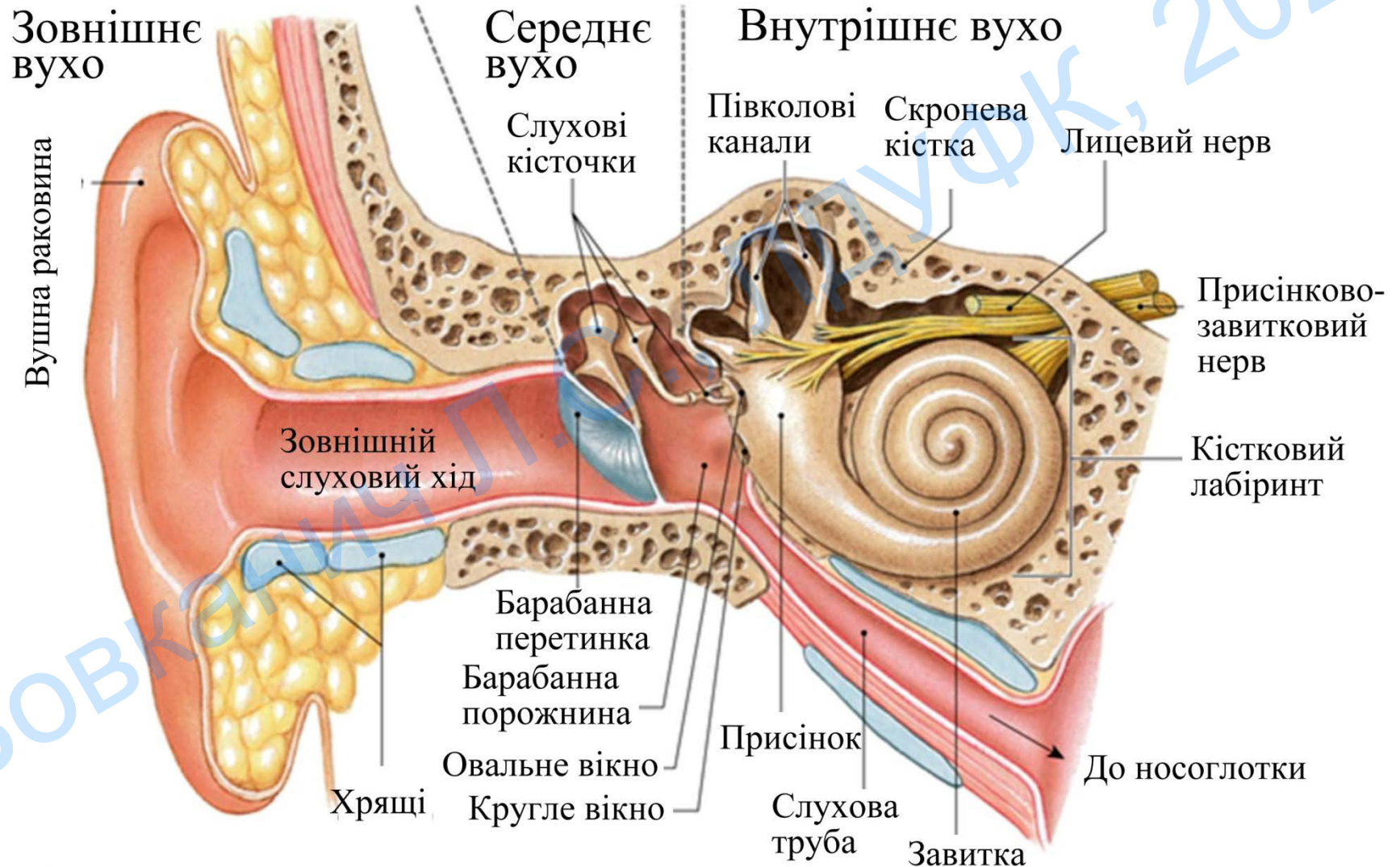

СЛУХОВА СЕНСОРНА СИСТЕМА

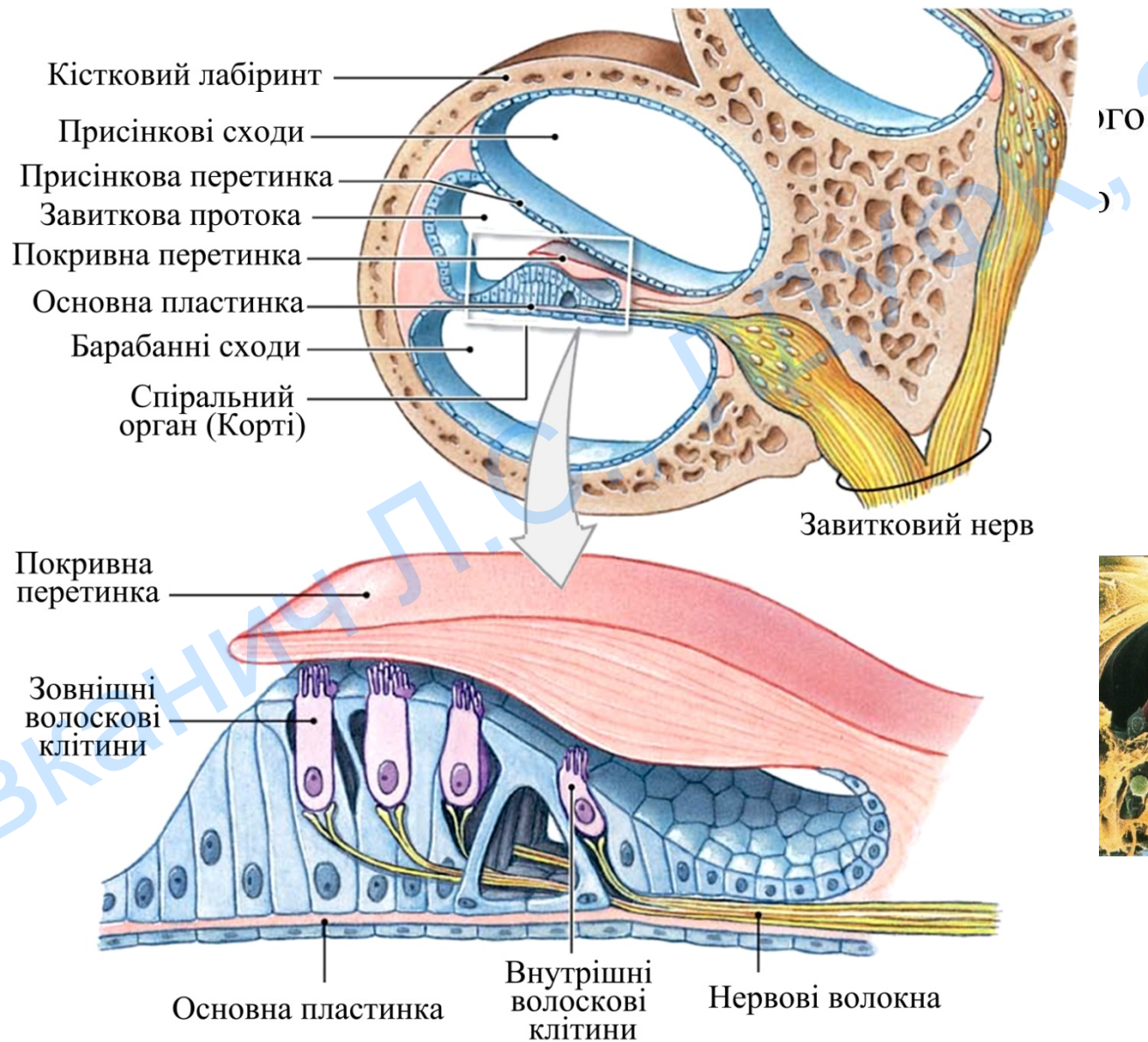
Вовканич Л.С. ЛДУФК, 2020

БУДОВА СЛУХОВОЇ ТА ВЕСТИБУЛЯРНОЇ СЕНСОРНИХ СИСТЕМ

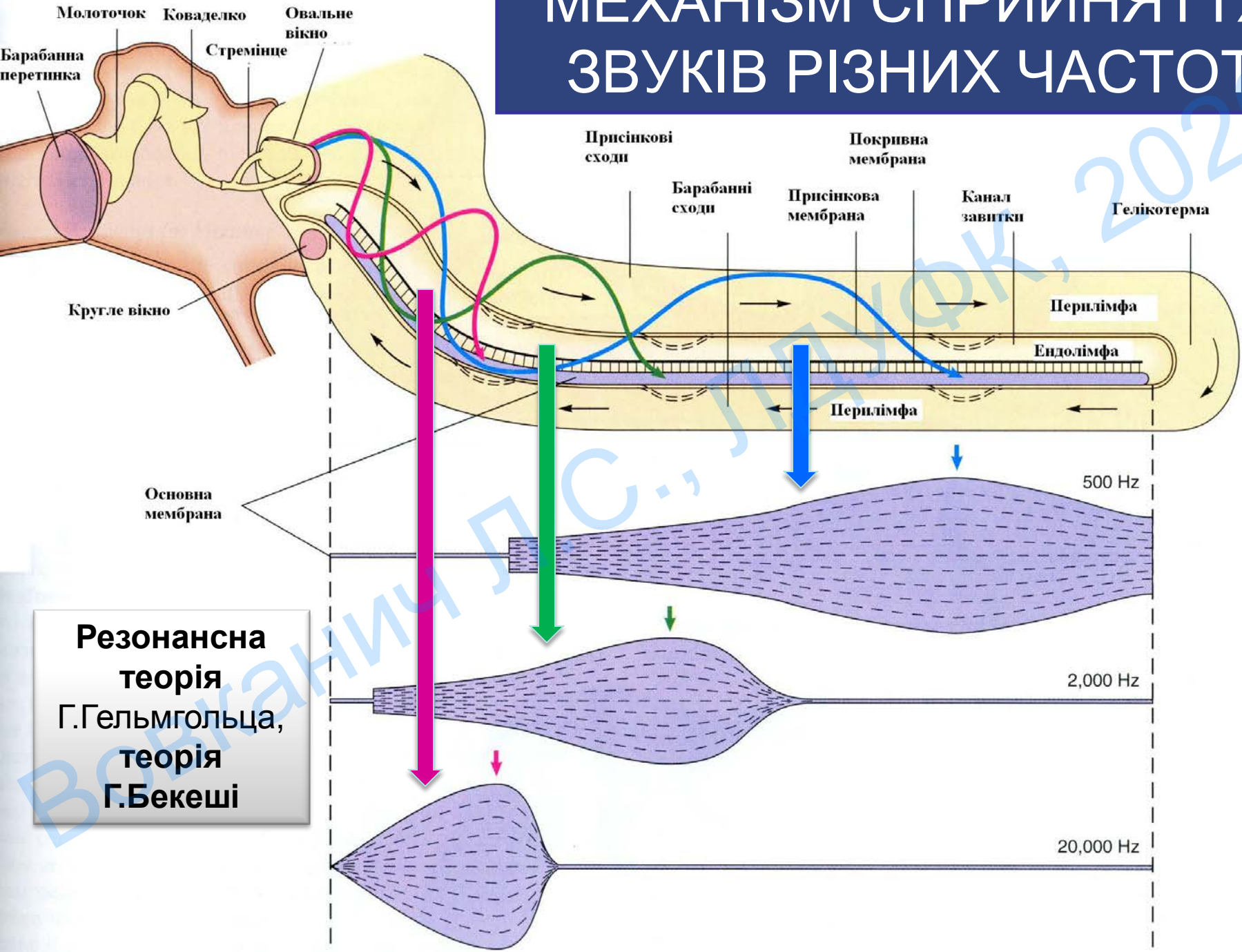

ШЛЯХ ПРОХОДЖЕННЯ ЗВУКОВИХ КОЛИВАНЬ У ЗАВИТЦІ

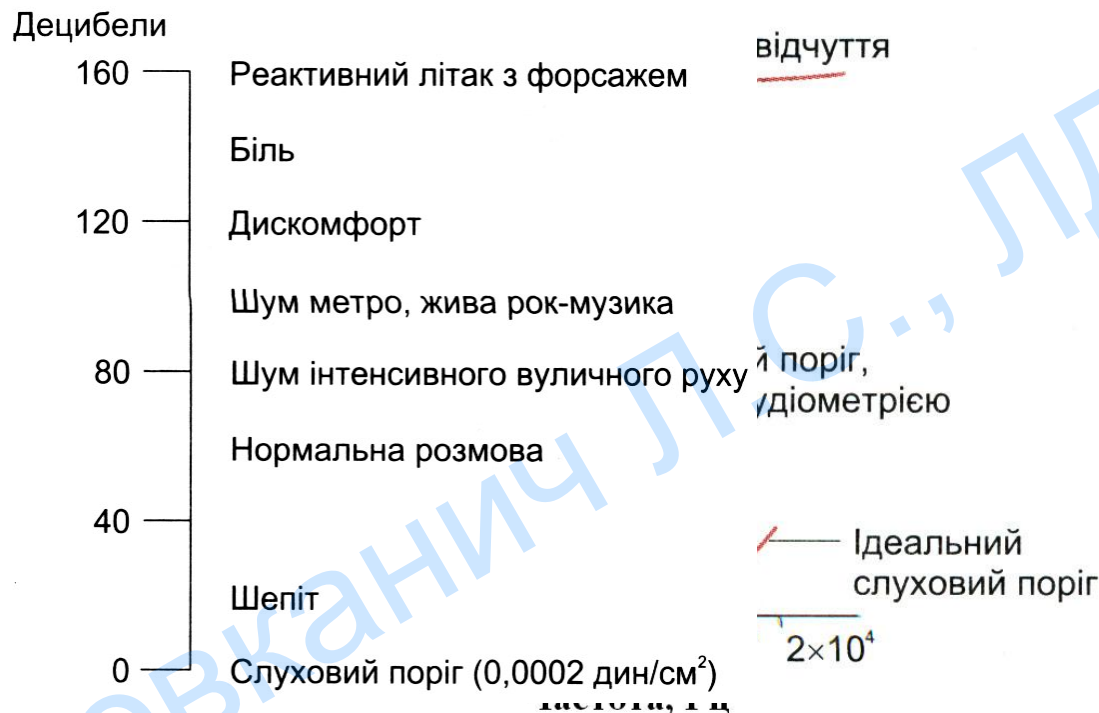
МЕХАНІЗМ СПРИЙНЯТТЯ ЗВУКІВ РІЗНИХ ЧАСТОТ

**Резонансна
теорія
Г.Гельмгольца,
теорія
Г.Бекеші**

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ І ПОКАЗНИКИ

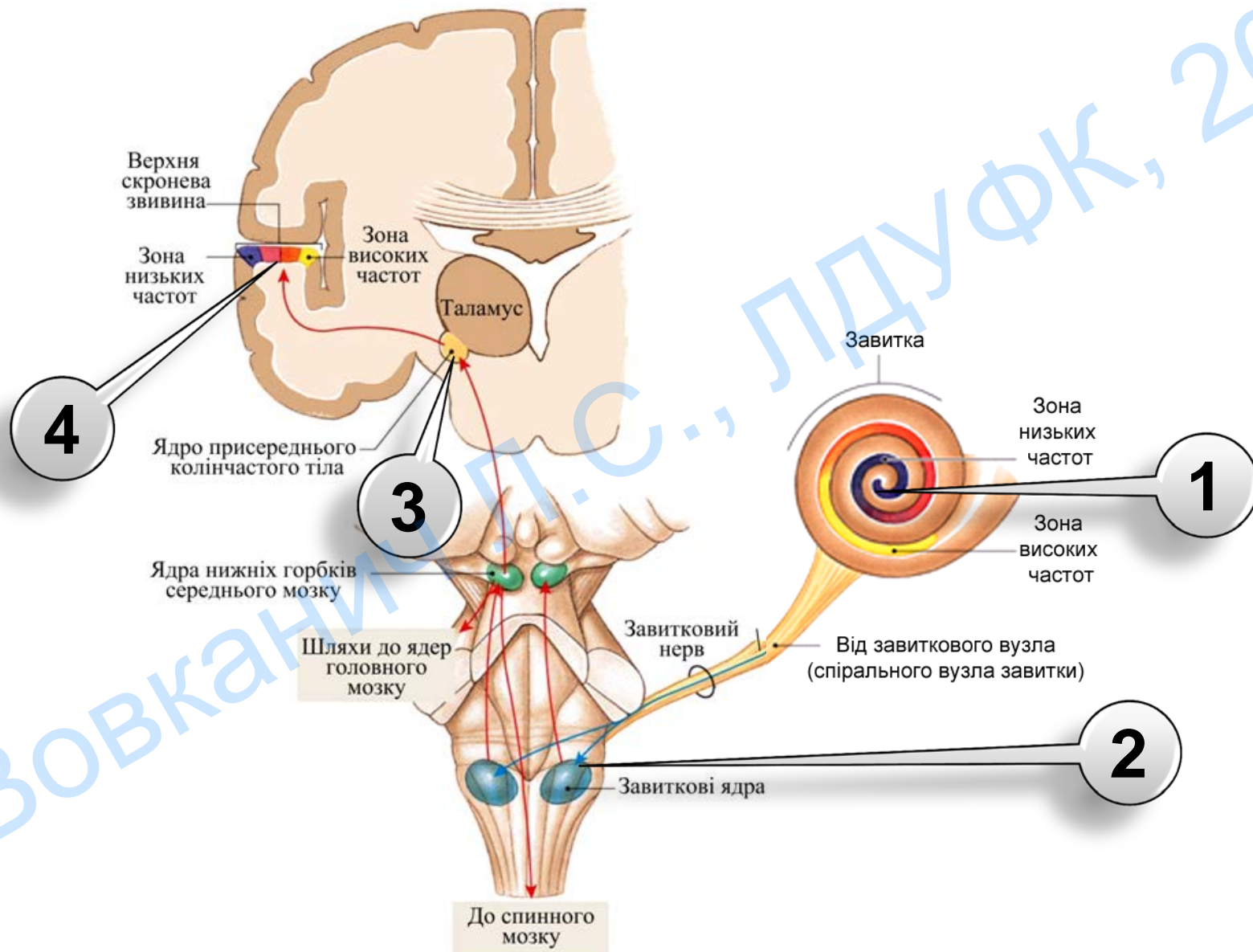
Аудиометрія – визначення гостроти слуху

Дослідження кісткової і повітряної провідності
(досліди Вебера і Рінне)

ПРОВІДНІ ШЛЯХИ СЛУХОВОГО АНАЛІЗАТОРА

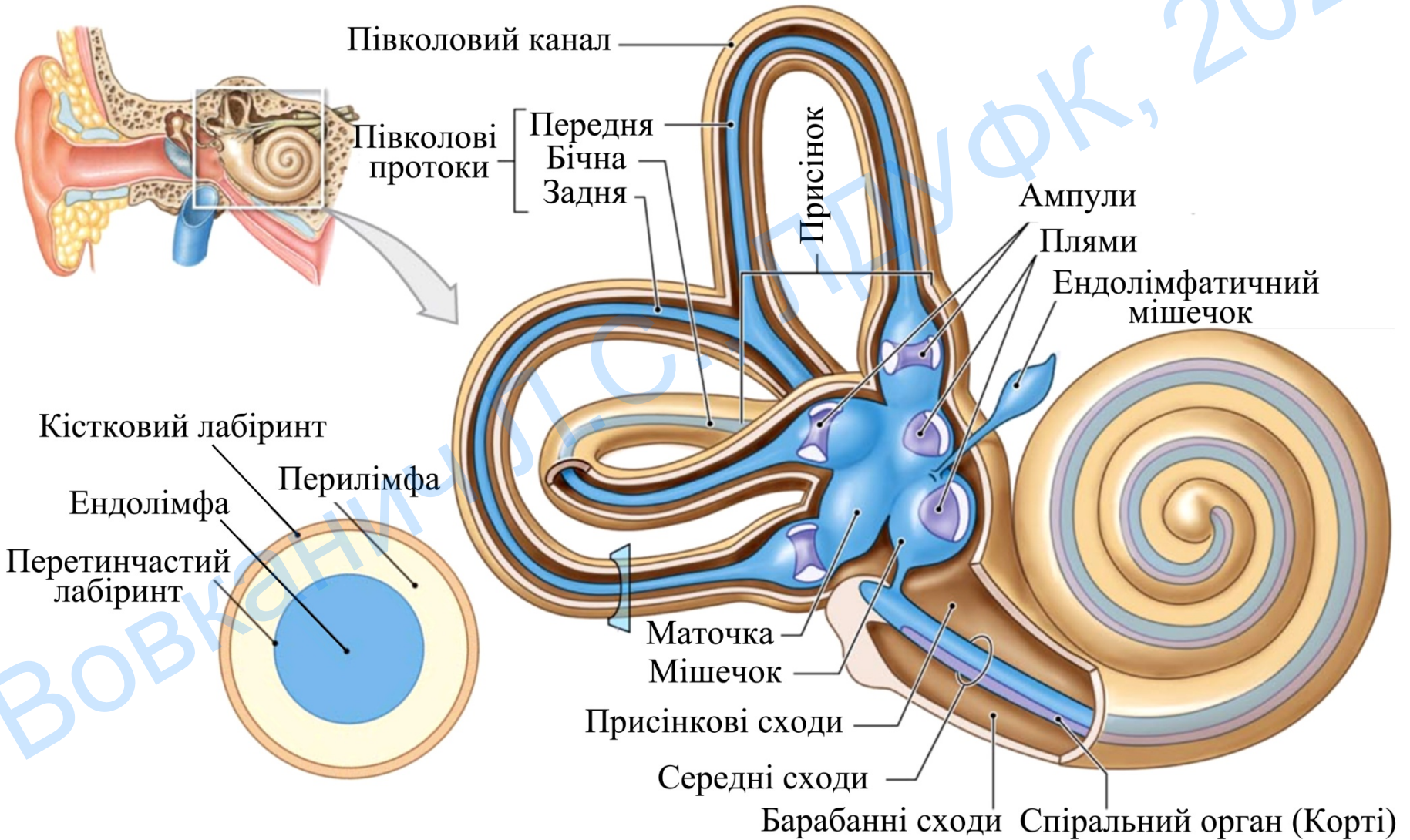

ВЕСТИБУЛЯРНА СЕНСОРНА СИСТЕМА

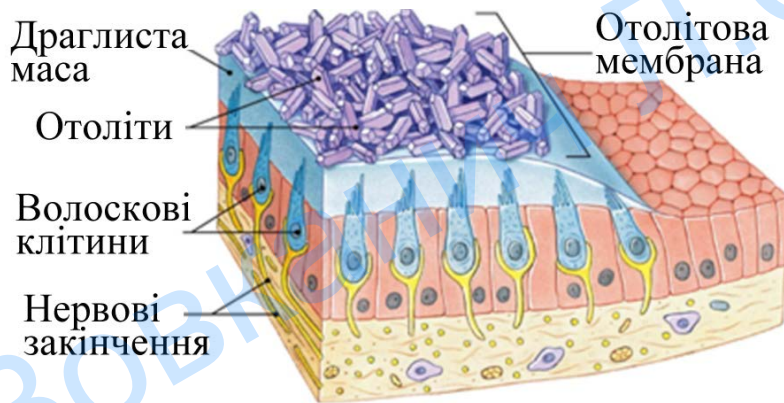
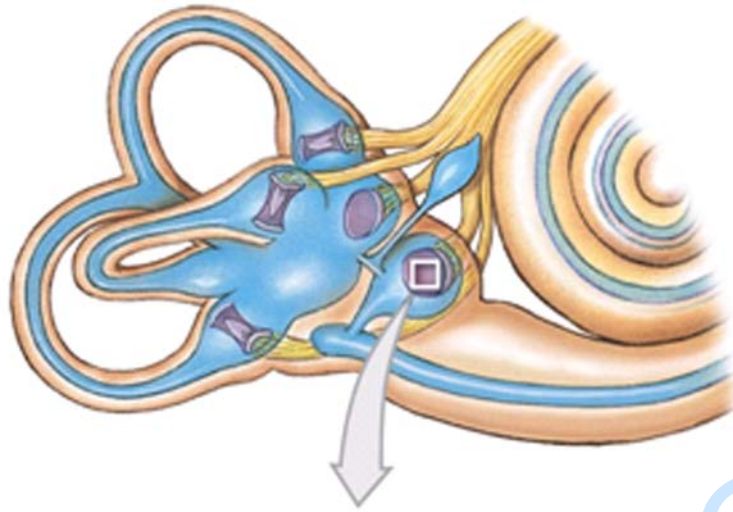
Вовканич Л.С. ЛДУФК, 2020

ВЕСТИБУЛЯРНА СЕНСОРНА СИСТЕМА. РЕЦЕПТОРИ.

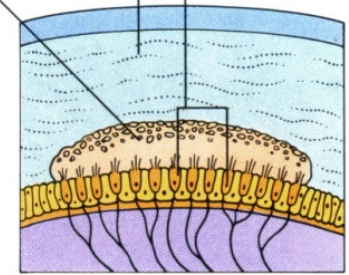
ВЕСТИБУЛЯРНА СЕНСОРНА СИСТЕМА

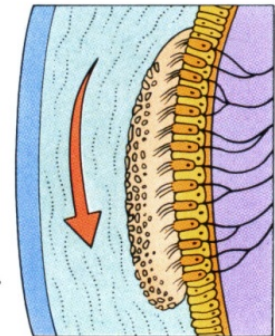
Желатинозна речовина

Рідина

Волоскові клітини

ПЛЯМА У СПОКІЙНОМУ
СТАНІ

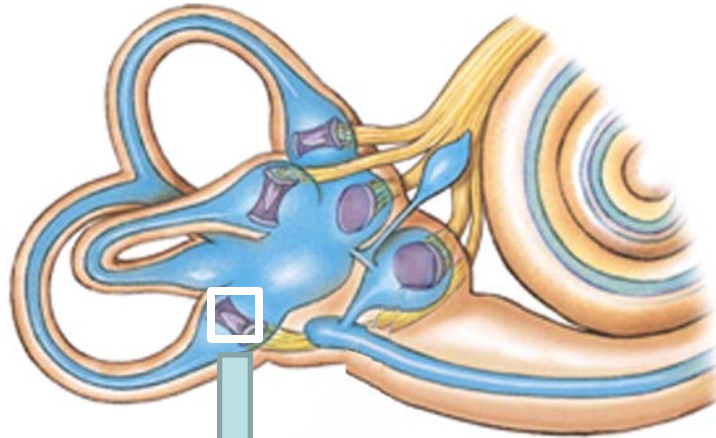

ЗСУНУТА ПЛЯМА

Роль плям

Плями контролюють положення голови стосовно землі. Волоскоподібні вирости чутливих клітин втоплені у желатинозну субстанцію (отолітову мембрану). Якщо нахилити голову, під дією земного тяжіння субстанція зміщується, подразнюючи волоскові клітини.

ВЕСТИБУЛЯРНА СЕНСОРНА СИСТЕМА

Ендолімфа
ампули

Драглистий
купол

Волоскові
клітини

Гребінь

Опорні
клітини

Нервові
закінчення

Обертання стінки
каналу

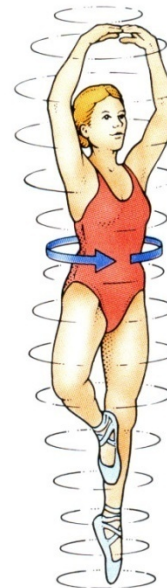
Напрямок руху ендолімфи

Обертання стінки
каналу

Півколовий канал

Ампула

Спокій

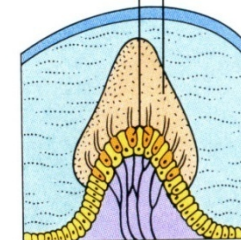
Роль ампульних гребінців

Ампульні гребінці сприймають обертальні рухи. Волоскові клітини гребінців втоплені у так званий желатинозний купол. Під час обертання рідина у каналах рухається, зміщуючи желатинозний купол і збуджуючи волоскові клітини.

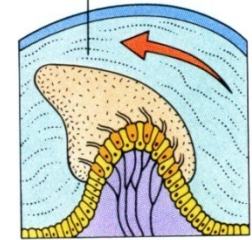
Волоскові
клітини

Желатинозний
купол

Рідина

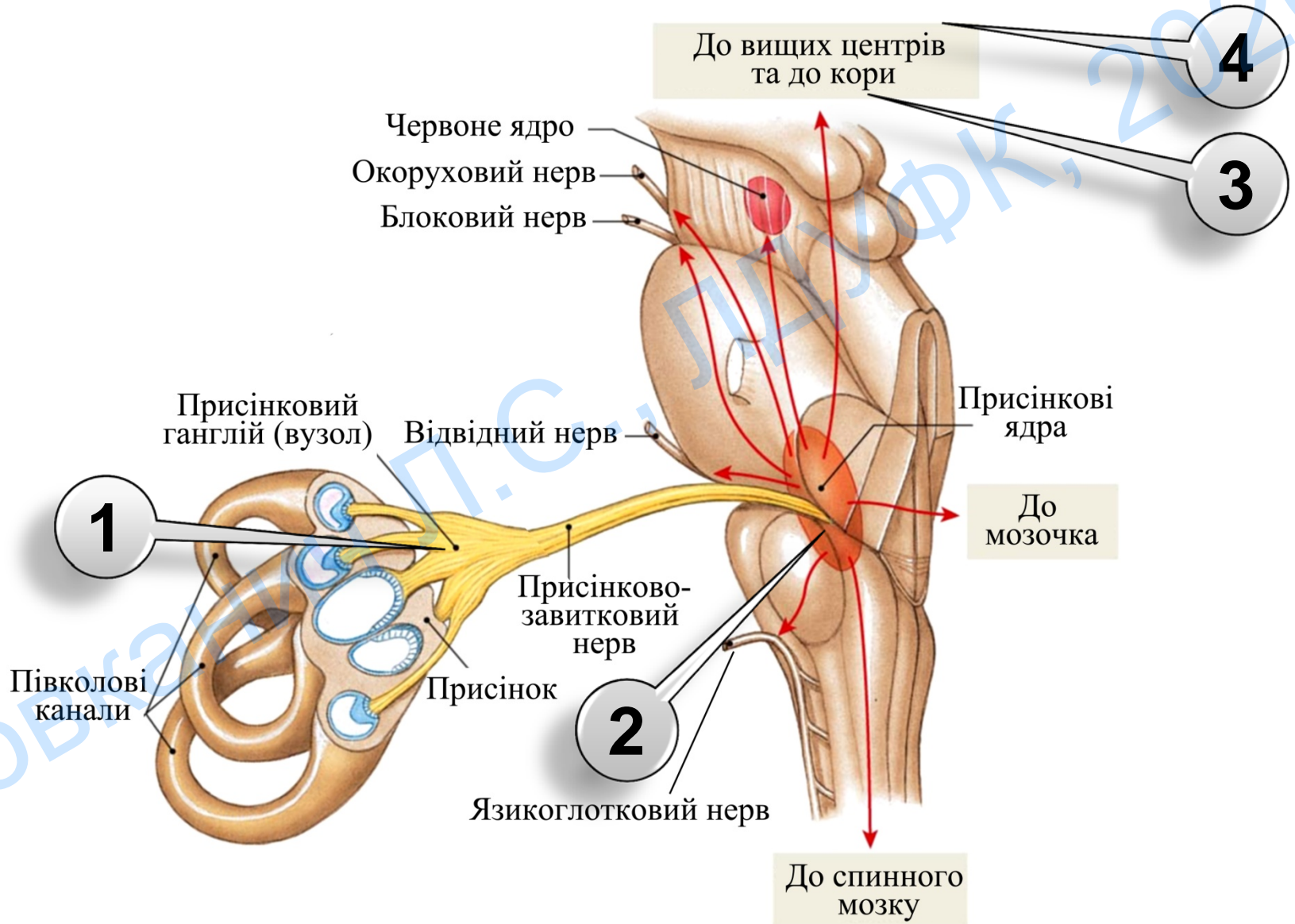
У СПОКІЙНОМУ СТАНІ

ПІД ЧАС ОБЕРТАННЯ

ПРОВІДНІ ШЛЯХИ ВЕСТИБУЛЯРНОГО АНАЛІЗАТОРА

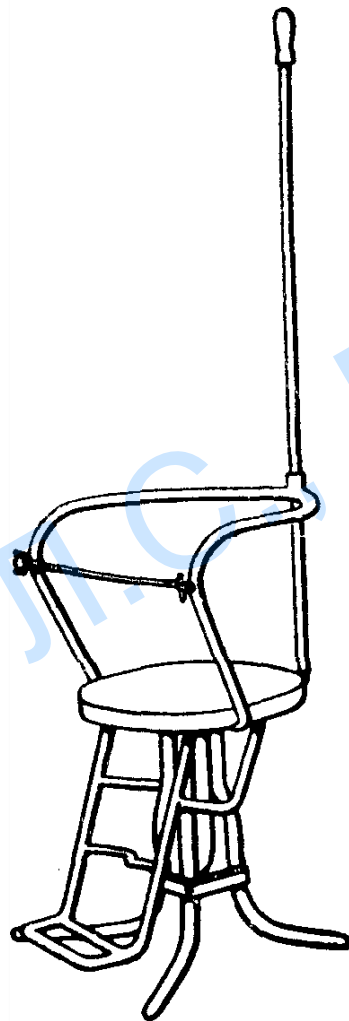

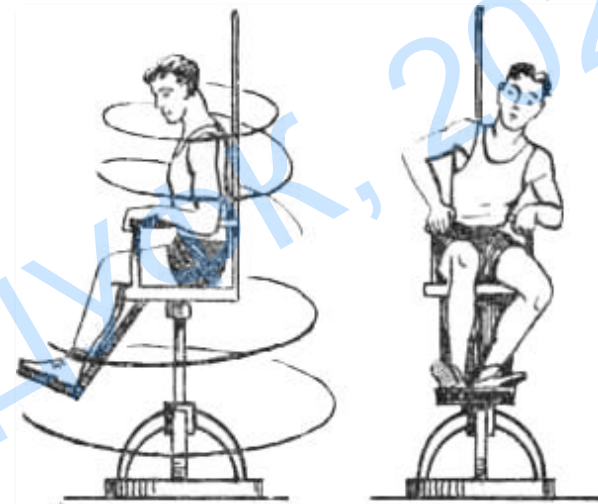
МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

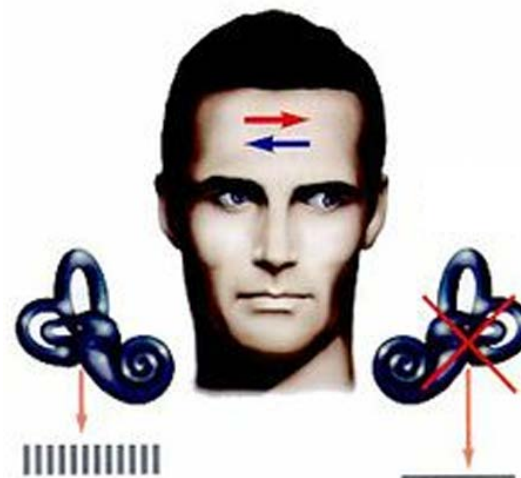
Проба Ромберга

Крісло Барані

Дослідження проявів
ністагму після обертання

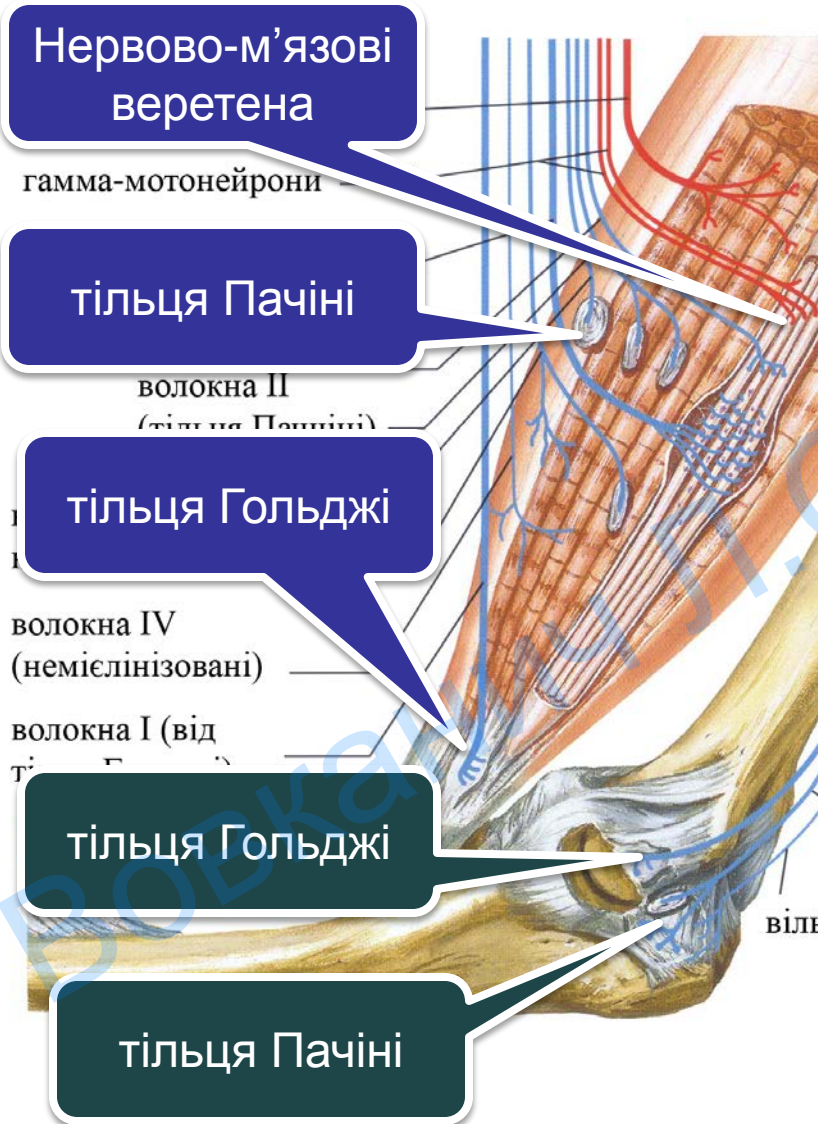

РУХОВА СЕНСОРНА СИСТЕМА

Вовканич Л.С., ДДЮФК, 2020

РЕЦЕПТОРИ РУХОВОЇ СЕНСОРНОЇ СИСТЕМИ

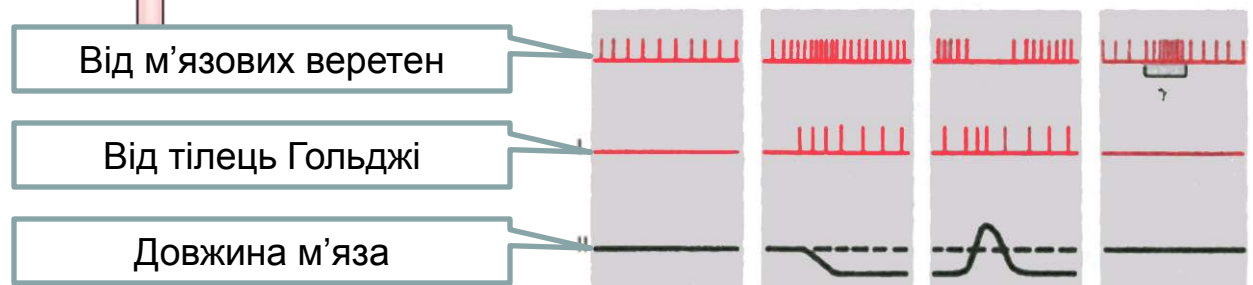
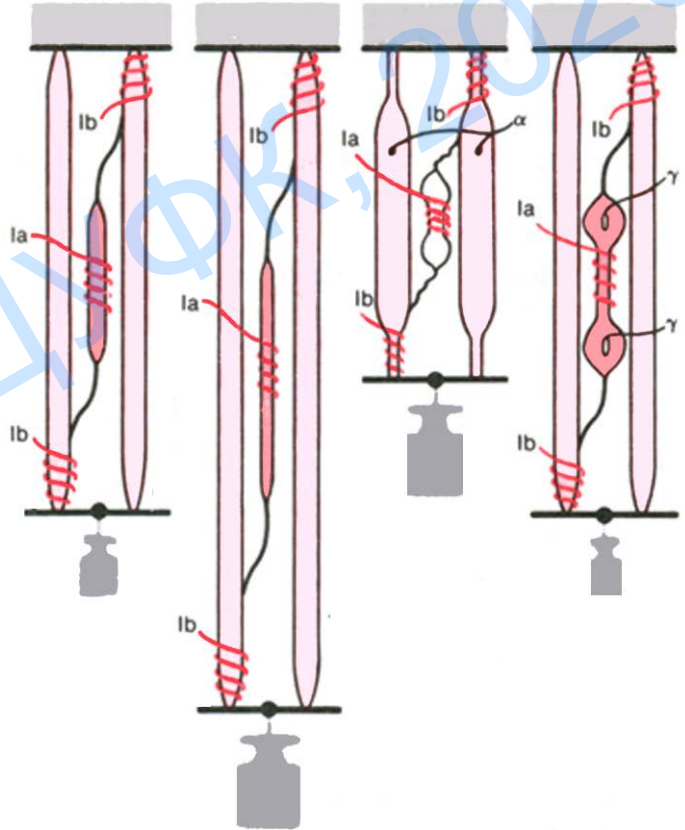
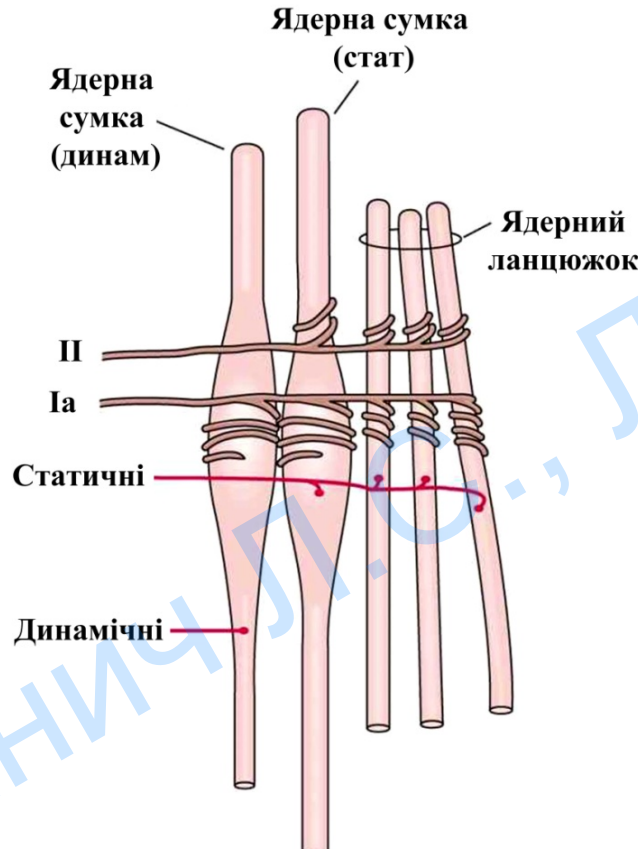
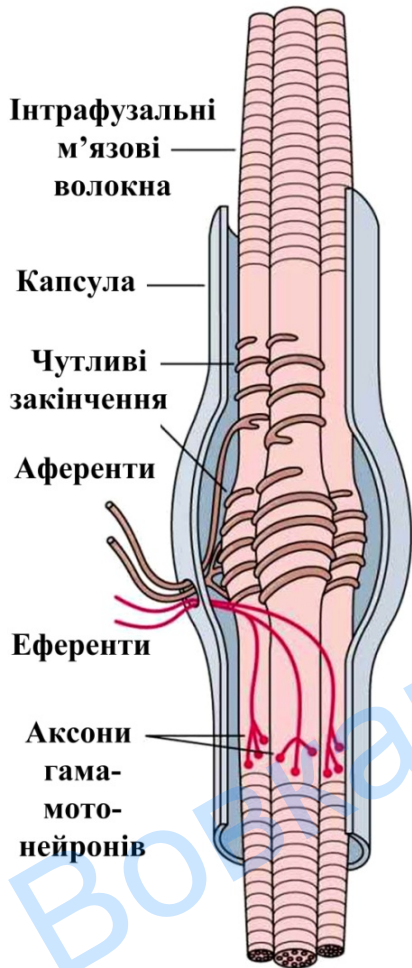

Назва	Розміщення	Подразник
тільця Гольджі	Сухожилки, капсули суглобів	Розтяг (під час скорочення м'язів, зміни положення суглобів)
тільця Пачіні	У м'язах та капсулах суглобів	Зміни тиску та вібрація
Нервово-м'язові веретена	У м'язах	Зміна довжини м'яза (під час розслаблення)

РУХОВА СЕНСОРНА СИСТЕМА. НЕРВОВО-М'ЯЗОВЕ ВЕРЕТЕНО

Нервово-м'язове веретено

ПРОВІДНІ ШЛЯХИ ТА РЕЦЕПТОРИ РУХОВОЇ СЕНСОРНОЇ СИСТЕМИ

Від рецепторів дотику, тиску, вібрації та пропріорецепторів

Від пропріорецепторів м'язів та суглобів

Від рецепторів дотику, тиску ("грубе сприйняття"), ноцицепторів та терморецепторів

